

ביאורים

אתמול התחלנו בניסיון להבין את אהבתו של ה' אלינו. לשם כך מלמדנו רבי יוסף אלבו כי קיימים שלושה סוגים של מערכות יחסים של אהבה: א. 'אהבת הדימיון', היינו מערכת יחסים בין שווים. בסוג קשר זה שני האוהבים באותו מעמד, ואהבתם יכולה להיות מכל שלושת סוגי האהבה, אם מצד נעימות והנאה, אם בגלל תועלת שכל אחד מביא לאחר, ואם מצד מעלות חיוביות וענייני טוב שכל אחד מעריך ומוקיר באחר. ב. 'אהבה טבעית', היינו אהבה הנמשכת מכך שהאחר הוא 'חלק ממני' במובן מסוים. לאהבה הטבעית שני סוגים: אהבת המוליד ביחס לילדיו, ואהבת האדם העמל ביחס ליצירותיו. לכן בדרך כלל אהבת האם לילדיה גדולה מאהבת האב, מכיוון שחלקה גדול יותר בשני צדדים אלו, גם בהולדת הילדים וגם בגידולם וחינוכם. ג. 'אהבה היחסית', היינו אהבה הנובעת מיחס של הנהגה. אהבה זו היא הדדית, אם כי היא מתבטאת שונה אצל כל אחד מהצדדים. שלושה סוגים לה: 1. אהבת השליט ועמו. אהבת העם כלפי השליט היא קריטית יותר והיא צריכה להיות גדולה מאוד בעבור התנהלותם התקינה. אולם, עדיין יש יחס והשפעה גדולה לטיבה של ההדדיות באהבה. גם ביטויי האהבה שונים. בעוד שאהבת השליט מתבטאת בדאגתו אליהם ועמלו לטובתם, אהבת העם מתבטאת בקבלת מרות המנהיג, ובהשיבם לו הערכה וכבוד. 2. אהבת האב והבן. מלבד ה'אהבה הטבעית' שיש ביניהם, כפי שלמדנו, מתקיים ביניהם גם יחס של הנהגה, המוליד אהבה מצד האב הדואג לטובת בנו, ומצד הבן המכבד את אביו ומוקיר את הנהגת ענייניו. 3. הסוג השלישי של האהבה היחסית היא האהבה שבין האיש לאשתו. מלבד המשיכה הטבעית שביניהם (וכן 'אהבת הדימיון והשווים' ששייכת בחלקים רבים בקשר שלהם), בדרך כלל נמצא ביניהם גם קשר של הובלה. כך נמצא בגבר פעמים רבות צדדים של הובלה, המתבטאים למשל בתחושת אחריות כלפי הבית ונתינת ביטחון אישי וכלכלי לאישה. לעומת זאת נוכל למצוא באישה במקרים רבים שאיפה לרצות את בעלה ואפילו רצון שיהיה לו כבוד ומעמד בבית. באהבה היחסית בדרך כלל אהבתם והערצתם של המונהגים כלפי המנהיג תהיה גדולה יותר, אולם לעולם האהבה תושפע רבות מהיחס וההדדיות של שני הצדדים.

הרחבות

• להגיע לאהבת ה'

אם אהבת המוליד לנלד, לפי שהוא חלק ממנו. חז"ל דרשו את הפסוקים: "כי המצוה הזאת לא נפלאה היא ממך ולא רחוקה היא... כי קרוב אליך הדבר מאוד בפיך ולבבך לעשותו" [דברים ל, יא, יד] כעוסקים בתשובה מאבה. ומבאר הנצי"ב: "והוא (אהבת ה') באמת למעלה מטבע האנושי... ופירש הכתוב דמכל מקום 'לא נפלאה היא ממך' באשר (מפני ש) 'קודש בריך הוא וישראל חד הוא' (הקב"ה וישראל אחד הם). וכמו האב והבן אפילו לא הכירו זה את זה מכל מקום כשמדדווגין (כשנפגשים) יחד נמשכים (באהבה) איש לרעהו בידיעה קלה משום שהטבע מסייע לזה" [העמק דבר, דברים ל, יד] הקשר בין ישראל לקב"ה הינו קשר טבעי. אך עם זאת ישנן דרכים לפתח ולהעמיק קשר זה: "בפיך", היינו על ידי 'רנה' שנכלל בזה גם שירות ותשבחות להקב"ה. גם רנה של תורה... וטבע התורה ליתן אהבת ה' בלב העמל בה, גם בלי שום ידיעת סיבה על פי שכל האנושי" [שם] תפילה ועיסוק בתורה מעוררים לאהבת ה'.

אולם תנאי אחד מתנה הנצי"ב: "ובלבבך לעשותו", שיהא הרצון והתשוקה להגיע לזה. דבלא (בלי) תשוקת הלב ודאי יש משורר זמירות כל היום או הוגה בתורה ואינו טועם טעם אהבת ה' מבלי משים לב" [שם] כאשר יש באדם רצון ותשוקה להגיע לאהבת ה', אז העיסוק בתורה והשירה לה' יכולים לעורר אצלו את אהבת ה' בצורה נפלאה.

שלושה סוגים של אהבה בין אוהבים

והתשובת דבר זה - כי האהבה תמצא בין האוהבים בשלשה סוגים:

האחד - היא אהבת השווי או הדמיון. והיא כאשר ישתוו שני האוהבים בענין-מה - או במעלה-מה, או בשלמות, או בקבלת תועלת; כאלו תאמרו^ו שיקבל כל אחד מהם תועלת מחברו, או שיתענג כל אחד מהם בחברו, או ישתוו בטוביות^ו. ומי שיגדל אצלו קבלת התועלת יותר, ראוי שיהיה את חברו יותר, כפי יתרון קבלת התועלת או הערבות אשר ישיג בחברו או יתרון הטוב והשלמות אשר לחברו עליו. וכשישתוו בקבלת התועלת או הערבות או בטוביות, תהיה האהבה יותר שלמה, בלי-ספק, כי זה-הסוג מן האהבה כבד יפל בה השווי בפמות.

אהבה טבעית

והסוג השני - היא האהבה הטבעית; והיא שני מינים: אם אהבת המוליד לנלד, לפי שהוא חלק ממנו; ואם אהבת האמן למלאכה אשר טרח והשתדל בה המצאתה. ולזה תאהבנה האמורות את הגנים יותר מן האבות, להתקבץ בהן אלו השני-ענינים יותר מבאב; כי הגן יש בו חלק יותר גדול מהאם, לפי שהן יתנו החמר^ו, ואם לפי שהן טורחות בגדולם יותר.

והסוג השלישי - היא האהבה היחסית^ו; והיא שלשה מינים:

האהבה היחסית

אהבה בין המנהיג למונהגים

האחד - האהבה שבין המלך והעם, או המנהיג והמנהגים ממנו. כי אין האהבה אשר בין המלך והעם משתנה בפמות כלל, אבל^ו ביחס וערך. כי ראוי שיהיה המלך נאהב מן האנשים יותר מאהבתו אליהם. גם אין המבקש מאהבת המלך לעם שוה אל המבקש מאהבת העם למלך. כי המבקש מן המלך הוא שייטיב לעם בשמירת הישר ביניהם והשלמות עניניהם בשמירת קניניהם באפן נאות ושלם. כפי מה שאפשר לו. והמבקש מן העם הוא שיכבדו את המלך וינשאוהו, ויפירו ממשלתו ומעלתו עליהם והטבתו להם וצרכם אליו. ובזה תמשף האהבה מן המלך - להטיב לעם; ומן העם - לכבד המלך ולרוממו.

אהבה בין אב לבן

והמין השני - האהבה שבין האב והבן. כי מזולת-האהבה הטבעית אשר בין המוליד והנלד, כבד תהיה ביניהם אהבה אחרת יחסית, דומה לאהבת המלך והעם. כי המבקש לבן מהאב - שיעשה עמו מעשה האב, להטיב לבנו כפי מה שאפשר לו; והמבקש מן הבן לאב - שיכבדהו.

אהבה בין איש לאישה

והמין השלישי - האהבה שבין האיש והאישה. כי מזולת-האהבה הטבעית אשר ביניהם, כאהבת כל זכר לנקבה לקיים המין, כבד תהיה ביניהם אהבה אחרת יחסית, דומה לאהבת המנהיג והמנהגים מאתו. כי המבקש מן האיש הוא שישלים צרכי האשה וישמרה ויכבדה וישלים חקה, כפי מה שאפשר לו באפן הנאות. והמבקש מן האשה - שתשרת את האיש ותכבדהו ותשמור קניניו ולא תאהב זולתו. ובזה-הסוג מן האהבה היחסית, ראוי שתהיה אהבת השפל במדרגה אל היותר-טוב או יותר-גדול, יותר גדולה מאהבת הגדול אליו. ועל-כן יהיה השווי בזה-הסוג על יחס וערך^ו, לא השווי בפמות.

כאלו תאמר - למשל. **בטוביות** - במעלות הטוב שבהם, המביאות לאהבה מצד הטוב. **יתנו החמר** - במהלך ההריון. **היחסית** - הנובעת ממערכת היחסים והתפקידים של שני הצדדים. **אבל** - אלא. **השווי בזה הסוג על יחס וערך וכו'** - בסוג זה האהבה היא הדדית ומבוססת על מערכת התפקידים והיחסים, אף שאהבה זו היא הדדית, האוהבים אינם זהים בכמותה (שהרי אהבת השפל שבהם לגדול מרובה).